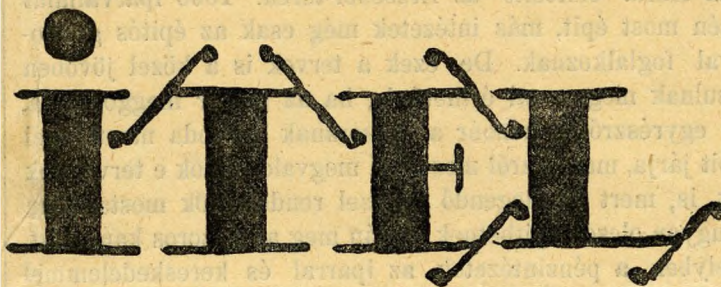
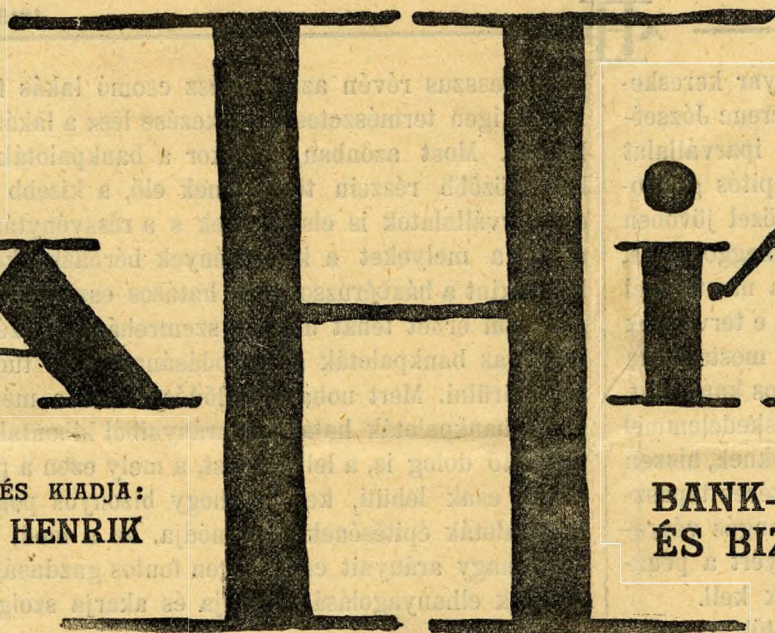
SZERKESZTI ÉS KIADJA:
KÁLNOKI HENRIKBANK-, PÉNZ-, IPAR-, KÖZLEKEDÉS-
ÉS BIZTOSÍTÁSÜGYI LAP //////////////

Megjelenik minden szombaton este.

Előfizetési ára:
Egész évre... 16 korona.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., József-körút 8. szám.
Telefon: „József” 20–31. szám.Hirdetéseket elfogad a kiadóhivatal.
Postatakarékpénztári cheque-számla 18,624. szám.

E lap cikkei és közleményei csak a forrás teljes megnevezésével nyomathatók le.

TARTALOM: Bankpaloták. — A hétről. — Bécsi levelek. — A pénz- és értékpapírpiacon. — Közlemények. — Biztosítás. — Közlekedés. — Közgyűlések és mérlegek. — Egybehívott közgyűlések. — Vasuti és hajózási kimutatások. — Hirdetések.

Bankpaloták.

Abban a lázas sietségben, a melylyel a régi Pest romjain, sok helyütt kedves és szép épületekből keletkezett romokon az új, a tündöklő világvárost építik, ebben a hirtelen nekilendülésben nagy szerepet vállaltak a budapesti pénzintézetek és iparvállalatok is. A tradíciótlan, de azért, sőt talán épen azért hirtelenül fejlődött gazdasági élet hamar térhez és alkalomhoz juttatta a gazdasági téren működő vállalatokat, úgy hogy azoknak az intézeteknek, a melyeket akár a hozzáértő vezetés, akár a megfelelő tőke, akár a boldogulásnak mindkét körülménye a fejlődés felé támogatott, nemsokára szűk lett Macedónia, már mint a régi helyiség és az új tágas palota építésének gondolata aktuálissá vált. Sőt ez a gondolat igen sok esetben testet is öltött, a legnagyobb részük a legutolsó időben, a mikor a City, ha az ember az összes bankok és iparvállalatok palotáit egy csoportba képzeli, az épülő város impresszióját kelti. A merre az ember néz, mindenfelől az új bankpaloták meredeznek feléje, a paloták egyik része egészen készen, a másik rész még csak félig kész állapotban. Egészen készen van a Magyar általános hitelbank hatalmas József-téri palotája, sőt a költözködés is annyira haladt, hogy a mire ezek a sorok napvilágot látnak, már ebben az új palotában működik a Hitelbank egész apparátusa. Noha ez az épület még nem épült fel teljesen, mert a József-tér és Fürdő-utca sarkán lévő házat, melyben a híres «Blumenstöckl» vendéglő volt, csak utólag vette meg a Hitelbank és ezt a sarkot majd a jövő évben építik ki, úgy hogy kiegészítő része lesz a nagy palotának. De még így is, a mikor nincs egészen kiépítve, impozáns a hatalmas épület. A külseje épenséggel nincs túlhalmozva cirádákkal és tornyokkal, mint az újabbkori házak és csak hatalmas méreteivel, valódi, nemes anyagával hat kellemesen. Itt nincs maltertömeg, minden faragott kő. Legjobb hatást tesz azonban a palota belső berendezése célszerűségével és több helyiségében pazar fényével. Meglepőek a tágas, világos, jól szellőzött és jól fűthető helyiségei, a legújabb és legcélszerűbb csengő- és jelzőkészülékeivel. A hatalmas pénztári terem, a mihez a legtekélyesebb pénztári szekrények, tresorok és eddig Budapesten páratlan Safe-deposit-terem tartoznak. Valóságos technikai csoda a mansardeon elhelyezett csóposta, házi és városi telefon-központ. A városi telefonnak számos vonala fut a bank központjába, a házi telefont egyelőre 340 állomás bekapcsolására rendezték be. Az épületben a Hitelbanknak

magának 740 tisztviselő, a szolgálkával együtt közel 1000 ember számára való helyiségei vannak. Azonkívül ebben az épületben helyezték el a Hitelbank érdekkörébe tartozó vállalatok egy részének helyiségeit, míg a többiek majd a jövőre épülő sarokban kapnak bőséges és fényes helyiségeket.

Új palotába költözködött a Gazdák biztosító szövetkezete is s e hónap 6-án a földmívelési miniszter jelenlétében ünnepélyesen avatták fel a Kálvin-téri új palotát. Legközelebb hurcolódik a Hazai bank, a melynek az Erzsébet-tér s a Harmincad-utca sarkán, továbbá a Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület a melynek a Váci-, Türr István- és Deák Ferenc-utcák sarkán épült grandiózus új palotája. A Magyar érték- és iparbank új háza a Nádor-utcában szintén készen van. De költözködik az Első magyar iparbank is és pedig a Hitelbank nádor-utcai házába. Már új palotában működik, még pedig a Katonai biztosító intézettel egy házban, a Hungária általános biztosító rtg. Ez a ház a Károly-körúton van, onnan nem messze a Hajó-utcában a Phönix biztosító társaság építettett a maga számára házat. Nem régen épült meg a Belvárosi takarékpénztár új háza a Koronaherceg-utcában, a Budapest-lipótvárosi takarékpénztár háza a Váci-körúton, a Magyar agrár- és járadékbank palotája a Nádor-utcában. Csak újabb idő óta került a Deák Ferenc-utca a Magyar általános ingatlanbank, a Károly-körútra a Nemzeti takarékpénztár és bank rtg., a Rákóczi-utca a Magyar tisztviselők takarékpénztára, a Deák-térre az Anker, az Andrassy-utca a Magyar élet- és járadék biztosító, meg a Nemzeti balesetbiztosító rtg., míg az iparvállalatok közül most készítette el a Magyar cukoripar rtg. diszes palotáját a Nádor-utca és Bálvány-utca sarkán, a közlekedési vállalatok közül pedig a Magyar királyi folyam- és tengerhajózási részvénytársaságnak van diszes új székháza a Mária Valéria-utcában.

Ezek azok az újabb és legújabb épületek, a melyeket a különböző bankok, takarékpénztárak, biztosító intézetek és egyéb vállalatok emeltek s a melyek a főváros képét több helyen egészen megváltoztatták. Sőt el lehet mondani, hogy az egyremásra palotákat emelő pénzintézetek az építő ipar terén elért sikereket illetően a legmerészebb költői álmokat is megelőzték, a mennyiben például a Lánchid környékén a Gresham palotája foglalta el a helyet amaz épületek elől, a melyekkel Jókai «A jövő század regényé»-ben ezt a teret benépesítette. És még azt sem lehet mondani, hogy a pénzintézetek és iparvállalatok építő buzgalmában szünet, vagy csak lankadás következett volna el. Annak a terjeszkedésnek, a mely az építésben nyilvánul meg, jelét adta a Magyar földhitelintézet is, épületének kibővítésével, továbbá a postatakarékpénztár, ugyancsak azon a módon, hogy épületét megnagyobbította.

Most épít új részt az épületéhez a Pesti magyar kereskedelmi bank is. Legközelebb épít a Generali a Ferenc József- és az Adria biztosító az Erzsébet-téren. Több iparvállalat szintén most épít, más intézetek még csak az építés gondolatával foglalkoznak. De ezek a tervek is a közel jövőben valósulnak meg, a mi érthető is, ha az ember meggondolja, hogy egyrészt a házbér az uzsorának micsoda montblanci régióit járja, másrészt most kell megvalósulniok e terveknek azért is, mert az elegendő pénzzel rendelkezők mostanában csakugyan olcsón építhetnek. Aztán meg az a szoros kapcsolat, a melyben a pénzintézetek az iparral és kereskedelemmel vannak, szintén az építést tanácsolja a pénzintézeteknek, hiszen ezen a módon is véget lehet vetni a gazdasági téren tapasztalható általános pangásnak. Hogy pedig ez a pangás végvalahára megszűnjék, az olyan érdek, a melyért a pénzintézeteknek minden lehetséges módon küzdeniök kell.

Am ha az építés okai és körülményei érthetők és megokoltak is, a megvalósítás módjait már több nézőpontból el lehet, de el is kell itélni. Nagy hiba, hogy az épületek külső és belső, de különösen a külső formájában nem annyira a szoliditásra és a szilárdságra, mint inkább a hivalkodó pompára voltak tekintettel. A pénzintézet természetéből következik, hogy a bankpalota a multnak kemény anyagba szilárdult eredménye és a jövőnek biztos és szilárd hajléka legyen. Arra, hogy az ilyen paloták tetejéből Eiffel-tornyok meredjenek ki, épen úgy nincs szükség, mint a hogyan nincs szükség az épület falára ragasztott színes majolikára, a mely egy-egy erősebb vihar tombolásakor az épület mellett gyanútlanul sétáló embert könnyen agyonütheti. Számon lehetne kérni a bankpaloták építőitől a művészet nézőpontjainak teljes elhanyagolását. Az összes bankpaloták között alig van, a legújabb bankpaloták között még kevesebb van olyan, a melyet szépek lehetne mondani, a melynek művészi értéke kétségtelen volna. A bankok vezetőségét ezért nem is lehet okolni, a mint hogy ezek a sorok nem irányulnak az izléstelenség kőbe épített hajlékaiban működő bankok és takarékpénztárak ellen. Am a pénzintézetek tömeges költőzködése alkalmával mégis rá kell mutatni azokra a most ugyancsak föltolakodó nézőpontokra, a melyekre a bankpaloták építése alkalmával nem gondoltak. Az építés helyének megfelelő volta, az elegendő idő, a melyet a paloták terveinek elkészítésére és magának az épületnek megépítésére engedtek, továbbá a pénz, a melyet az építés céljára szántak, vagyis minden körülmény magának a banknak és a művészetnek egyaránt kedvező versengés felé nyitotta meg a perspektívát és mégis sajnálattal kell tapasztalnia mindenkinek, hogy ennyi kedvező lehetőségből olyan épületbotrányok kerültek ki, mint a minők a Gresham- és az Anker nevű biztosító intézetek palotái. Az Anker tornya ugyan mint a viccelődés tárgya is banális, ám ezért ebből az alkalmából is elő kell hozakodni vele, mert hiszen alig lehetett megakadályozni, hogy az a torony, azaz hogy annak stilizált mása a Pesti magyar kereskedelmi bank palotájára is rá ne kerüljön.

Azokon a dolgokon és nézőpontokon kívül aztán, a melyeket a bankpaloták építése alkalmával mellőztek, lehet az ügyet olyan oldalról is tekinteni, a mely oldalról az építést nem is mérlegelték. Nem gondoltak ugyanis arra, hogy a bankpaloták építését a lakáskérdés nézőpontjából is lehetne, de kellene is mérlegelni. Pedig ha erre is gondolnak, akkor ezeket a bankpalotákat, azaz az egész bankvárost egy csoportba építik, nem is nagyon fontos, hogy a városnak melyik részébe, hiszen az ilyen bankváros ugyanis maga felé irányítja a gazdasági életnek mindama szerveit, a melyekre a bankvilágnak szüksége van. Mihelyt aztán a bankéletnek ez a koncentráció megkezdődik, akkor azok a kisebb intézetek, a melyeknek nincs pénzüik külön palota építésére, de a melyek a bérházakból az uzsorabérek megfizetésével egymásután szorítják ki az öt- és hatszobás lakások bérlőit, hogy e bankvárosba juthassanak, szintén bankpaloták építésére társulnak.

E processzus révén aztán egész csomó lakás fölszabadul, a minek igen természetes következése lesz a lakásbérek olcsóbodása. Most azonban, a mikor a bankpaloták a város legkülönbözőbb részein tünedeznek elő, a kisebb pénzintézetek és iparvállalatok is elszélednek s a részvénytársulatok közül azok, a melyeket a körülmények bérházba kényszerítenek, lassankint a házbéruzsorának hatásos eszközeivé válnak. Igazán nem érhet tehát minket szemrehányás azért, a miért a hatalmas bankpaloták szaporodásának nem tudunk zavartalanul örülni. Mert noha a fejlődésnek az a mértéke, a mely az új bankpaloták hatalmas arányaiból kibontakozik, valóban lelkesítő dolog is, a lelkesedést, a mely ezen a ponton támad, mégis csak leüti, kell is, hogy bizonyos pontig lehitse a bankpaloták építésének mai módja, az a mód, a mely a fejlődés nagy arányait csakis igen fontos gazdasági és művészi érdekek elhanyagolásával tudja és akarja szolgálni.

A hétről.

A pénzüi javulása és a városok hitelszükséglete. — Nagy bankbukás a vidéken. — A vidéki pénzintézetek részvényei. — A vidéki pénzintézetek mozgalmá.

(K.) A félszázalékos rátaleszállítás újabb reményeket kelt aziránt, hogy a jelzálogos és községi kölcsön-üzlet terén valami javulás lesz. A záloglevelek árfolyama valamivel megszilárdult ugyan, de azért záloglevelek iránt még mindig nincs kereslet. A tőke ugyan több figyelmet fordít a fix kamatozású értékpapírok iránt, de az államkincstárak nem apadó kereslete teljesen magának köti le ezt a figyelmet és mert az új állampapírok jobban kamatoznak, a zálogleveleknek és községi kötvényeknek még mindig nincs keletük. A már mintegy másfél év óta szünetelő jelzálogkölcsönöket az intézetek tehát még nem kezdhették meg és az óriási összegre rugó kölcsönkérvényeket nem is tárgyalhatják az intézetek addig, a míg a záloglevélkészletük nem apad. A mi pedig a községek és törvényhatóságokat illeti, ezek még a kisebbszerű kölcsönszükségletüket is csak rövid idő múlva lejáró függő kölcsönökkel igyekeznek kielégíteni, nem mindig eredményesen. A törvényhatóságoknak azonban gróf Tisza István miniszterelnök a napokban reményt nyújtott aziránt, hogy hitelszükségletük ki lesz elégíthető. Ugyanis a miniszterelnök legutóbb a képviselőházban bejelentette, hogy a kormány azon fáradozik, hogy a városok beruházásaira szükséges tőke a pénzüi piacon beszerezhető legyen. Persze a pénzüi alakulásától függ az, hogy ezt a tervet mikor lehet végrehajtani. A mikor a miniszterelnök a kormány abbéli hajlandóságát bejelentette, hogy a városok beruházási szükségletének kielégítését elősegíteni akarja, egyuttal kemény kritikát is mondott a városok beruházási politikájáról. A városok oly beruházási politikát gyakoroltak, mely meghaladta erejüket és ezt a politikát még akkor is folytatták, a mikor a megváltozott hitelviszonyok erről az utról való letérést követelték. Így aztán jelenleg több száz milliányi városi beruházási szükséglet vár kielégítést. Így az egyes városok közül *Aradnak* még ebben a hónapban jelentékeny tartozásokat kell rendeznie, a melyeknek fedezésére, noha súlyos feltételek mellett, függő-kölcsönt kénytelen a város felvenni. — *Miskolc* városnak folyószükségleteihez 600,000 K-s kölcsönre van szüksége, a mit 2—3 év alatt fizetne vissza. Erre felhívta a miskolci intézeteket, hogy tegyenek ajánlatot, de csak két pénzintézet jelentkezett és a Miskolci takarékpénztár 8%-ot, a Borsod-miskolci hitelbank pedig 7 $\frac{1}{2}$ %-ot kér, míg a többiek még választ sem adtak a felhívásra. — *Nagyvárad* város még mindig külföldi kölcsönönről ábrándozik és az a kis francia pénzcsoport, mely már tavaly is ajánkozott, de a mely akkor a balkáni háború miatt megszakította a tárgyalásokat, most újból jelentkezett és állítólag 4 $\frac{1}{2}$ —5%-os pénzt kínál. A város előbb információkat szerez be a francia pénzcsoportról és csak azután akar tárgyalni. Ez mindenestre böles óvatosság. — *Pécs* városnak ugyan 20 millió K volna a hitelszükséglete, de ebből csak 1.120,000 K folyó szükséglet. A pénzintézetek, a Magyar általános hitelbank vezetésével azonban csak 550,000 K függő-kölcsönt ajánlottak fel 7 $\frac{1}{2}$ % mellett, míg a Pesti hazai első takarékpénztár az egész 1.120,000 K-t megadná, de 8% kamat ellenében. A város ezt az utóbbi ajánlatot fogadja el, de egyuttal a pécsi polgárokat is felszólítja, hogy adjanak össze 1 millió K kölcsönt a városnak. — *Szatmár* városnak 5 millió K a hitelszükséglete és erre állítólag három ajánlatot is kapott a város. Az egyiket a londoni National Invest-